

Asia: VN/6434/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi energian alkuperätakuista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta kommentoida lakiluonnosta. Alla on kommenttejamme ehdotukseen.

On hyvä, että direktiivin toimeenpano etenee ja Suomeen ollaan luomassa alkuperätakuujärjestelmä muillekin energiamuodoille kuin sähkölle. Kansallinen lainsäädäntö ei saa olla tiukempaa kuin muissa EU-maissa, kotimaisen sääntelyn tulee noudattaa direktiivin linjauksia eikä tiukentaa sääntelyä yli direktiivin vaatimusten.

Myös valmisteilla olevan standardin tulee noudattaa direktiivin linjaa. Suomen on aktiivisesti osallistuttava valmisteluun ja varmistaa, että lopullinen standardi on nyt hyväksyttävän lainsäädännön mukainen. On tärkeää, ettei standardin valmistelussa tehdä direktiiviä tiukempia vaatimuksia eikä uusia poliittisia linjauksia, jotka kuuluvat parlamentaarisen päätöksenteon piiriin. Haasteellista on, että teknisiä vaatimuksia määrittelevä standardi valmistuu aikaisintaan ensi vuonna.

1) Järjestelmän kattavuus on pääosin hyvä, toivomme vielä joitakin laajennuksia ja tarkennuksia

- On hyvä, että sähkön osalta myös ydinvoima otetaan alkuperätakuujärjestelmän ja varmennusvelvollisuuden piiriin. Kannatamme tätä muutosta. Olisi kuitenkin hyvä laajentaa järjestelmää koskemaan kaikkea sähkön myyntiä, jossa sähkön alkuperä on tuotteistettu. Myyjällä olisi näin mahdollisuus luoda haluamiaan tuotteita myös tulevaisuudessa yhden järjestelmän pohjalta. Tämä mahdollistaisi, että alkuperäilmoitukset olisivat mahdollisimman luotettavia, selkeitä ja läpinäkyviä ja siten asiakkaan kannalta ymmärrettävimpiä. Menettelyt olisivat myös myyjille selkeimpiä ja ne voisivat toimia samoilla pelisäännöillä riippumatta tuotantomuodosta.

- Vedyn ja muiden kaasujen alkuperätakuiden käyttö tulee eriyttää. Vetytalouden kehittäminen on Euroopassa suuren mielenkiinnon kohteena ja tulossa on vetyyn kohdistuvia muista kaasuista erillään olevia politiikkatoimia. Vedyn ja muiden kaasujen takuita ei pitäisi käyttää ristiin, eli uusiutuvan kaasun sertifikaatilla ei pitäisi voida todentaa vedyn uusiutuvuutta eikä myöskään toisin päin. Käyttökohteet ovat pääsääntöisesti selkeästi toisistaan erillään.
- Vedyn osalta tulisi järjestelmään ottaa mukaan myös muilla kuin uusiutuvilla energialähteillä tuotettu vähähiilinen vety.
- Kannatamme sitä, että uusiutuvan lämmön ja kylmän ohella sääntelyyn on sisällytetty myös hukkalämpö ja -kylmä. Kannatettavaa on myös se, että kaikki lämmöt ja jäähdytykset ovat kokonaisuudessaan sisällytetty samoilla varmentamisen pelisäännöillä sääntelyn piiriin, jolloin lämmöntuottajia ei aseteta keskenään erilaiseen asemaan.
- Ehdotamme vielä kuitenkin pohdittavaksi, voisiko järjestelmä olla lämmön ja kylmän osalta vapaaehtoinen. Vapaaehtoisuus kannustaisi yrityksiä jatkamaan ja kehittämään lämmön ja kylmän tuotteistamista yritysten nykykäytäntöihin pohjautuen. Direktiivi ei edellytä pakollisuutta.
- Lakiehdotuksen perusteluissa on todettu, että uusiutuvan energian osuus lämmössä ja jäähdytyksessä on jo nyt Suomessa korkea. Näin ollen pääasiallinen peruste lämmön ja kylmän alkuperätakuille on asiakkaiden luottamuksen varmistaminen. Kaukolämpötoiminta on aina paikallista toimintaa. Lämmön ja jäähdytyksen tuotanto on lähellä asiakasta, joten asiakkaalla on usein hyvä ymmärrys käyttämänsä lämmön ja jäähdytyksen energialähteistä. Lämmön ja jäähdytyksen alkuperäilmoituksen sitominen tosiasialliseen verkkoon syötettyyn energiaan olisi tärkeää. Asiakkaiden luottamuksen säilyttämiseksi olisi siis olennaista, että takuilla olisi fyysinen yhteys asiakkaille toimitettuun lämpöön/kylmään
- Poikkeamat varmennusvelvollisuudesta sähkönkäyttäjälle, joka tuottaa omaan käyttöönsä sähköä uusiutuvilla energialähteillä nimellisteholtaan alle yhden megavolttiampeerin sähköntuotantolaitteistossa, sekä kaasuille, joiden alkuperästä ei ole epäselvyyttä ovat hyvät.
- Säädettyä poikkeamaa lämmön ja jäähdytyksen varmennusvelvollisuudesta on syytä täsmentää, mitä tarkoitetaan sellaisella tuotannolla tai kaukolämpöverkolla, jossa energian alkuperästä (uusiutuva tai hukka) ei ole epäselvyyttä. Sallitaanko esim. vähäinen fossiilisen polttoaineen käyttö tuotantolaitoksen käynnistys- tai poikkeustilanteissa? Lisäksi 9 § perusteluissa olisi hyvä selventää, että poikkeama koskee sekä uusiutuvaa energiaa että hukkalämpöä.

- On järjestelmän kattavuuden ja luotettavuuden kannalta erittäin hyvä, että myös taloudellista tukea saavat laitokset voidaan ottaa mukaan järjestelmään, kunhan samalla tuotannolle myönnetyn alkuperätakuun markkina-arvo otetaan asianmukaisesti huomioon asiaan liittyvässä tukijärjestelmässä. On myös tärkeää, että ehdotuksen mukaisesti velvoite koskee ainoastaan direktiivin implementoinnin jälkeen myönnettäviä tukia.

- Ehdotuksen sivulla 20 todetaan, että energian alkuperä tulee varmentaa takuilla, kun energian myyjä myy tai markkinoi energiaa uusiutuvana. Tämä tulisi selventää siten, että markkinoitavaa energiaa ei tule varmentaa takuilla, ainoastaan myyty energia. Markkinoitaessa ei ole tiedossa energiamäärä, joka tulisi varmentaa takuilla. Lisäksi lain 35§ todetaan, että energianmyyjän tietojen säilyttämisvelvollisuus koskee energian alkuperän markkinointia koskevia tietoja. Pykälän perusteluissa tulisi mainita esimerkein, mitä tietoja tällä tarkoitetaan. Markkinointiväittämät eivät tietenkään saa olla hyvän tavan vastaisia tai kuluttajan kannalta sopimattomia.

2) Muita yleisiä huomioita

- Takuiden voimassaoloaika on ehdotuksen mukaisena hyvä. Kannatamme tätä direktiivistä poikkeavaa, mutta nykysääntelyn mukaista menettelyä sillä, että se on selkeä ja aikaisempi käytäntö on osoittanut sen toimivaksi.

- Siirtymäsäädöksissä on huomioitava nykyiset toimitussopimukset sekä riittävä aika varautua teknisiin muutoksiin. Ehdotus on tiukka, mutta mahdollinen. Tämä aikataulu edellyttää, että asetus ja tarkemmat ohjeet mm. mittauksesta, todentamisesta ja raportoinnista valmistuvat tämän vuoden aikana.

- Todentamisvaatimusten on oltava mahdollisimman kevyitä, jotta kustannukset eivät muodostu liian suuriksi. Muita tarkoituksia varten tehtävät laitosten todentamiset on ehdottomasti otettava hyötykäyttöön, kuten suunnitelma onkin. Asetuksella on hyvä voida säätää kevennettyjä menettelyjä mahdollisuuksien mukaan. Kannatamme lakiehdotuksen kustannustehokkuutta lisääviä muotoiluja tältä osin.

- Pidämme hyvänä, että ainoastaan sähkölle lasketaan nykyisen kaltainen jäännösjakauma, ei muille energiamuodoille.

3) Kommentteja lämmön ja kylmän alkuperätakuujärjestelmään:

- Perusteluissa ei ole arvioitu lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuiden käytön kiinnostavuutta ja vaikuttavuutta. Keskustelumme energiarytysten kanssa tukevat näkemystä, että uusiutuvien

tuotteiden tarjonta voi joko lisääntyä tai vähentyä järjestelmän käyttöönoton myötä. Onkin oleellista, että järjestelmä on hallinnollisesti mahdollisimman joustava, kevyt ja edullinen.

- Perusteluissa voisi myös tuoda esiin teollisuushöyryjen ja muun lämmön kuin kaukolämmön tilannetta ja ehdotuksen mahdollisia vaikutuksia niihin. Epäselväksi jäi myös, miten lakiehdotus pyrkii uusiutuvan energian lisäämiseen, joka on koko direktiivin tärkeä tavoite?
- Kannatamme ehdotusta, että lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuujärjestelmää rahoitetaan käynnistysvaiheessa valtion budjetista, jotta hallinnolliset kustannukset eivät nousisi kohtuuttomiksi ja näin ollen estäisi lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuumarkkinan syntymistä.
- Pidämme erittäin tervetulleena ehdotuksena sitä, että lämpöenergialle ei luoda erillisiä sertifikaatteja esim. teollisuushöyrylle ja kaukolämmölle.
- Määritelmiin tulisi sisällyttää myös termi omakäyttölämpö vastaavasti kuin omakäyttösähkö. Uusi määritelmä täsmentäisi sääntelyä. Alkuperätakuuta ei ehdotuksen mukaisesti voisi myöntää ”lämmölle ja jäähdytykselle, joka kulutetaan energiantuotantolaitoksessa lämmön ja jäähdytyksen tuottamiseksi”. Tällä ilmeisestikin tarkoitetaan ns. omakäyttölämpöä. Nyt esitetty sanamuoto jättää epäselväksi mahdollisuuden hakea alkuperätakuuta esim. sellaiselle tuotetulle jäähdytysenergialle, jossa energiayhtiö tuottaa palveluna jäähdytysenergiaa kiinteistölle lämpöpumpulla, jossa energialähteenä on uusiutuvilla tuotettu tai hukkalämmöstä talteen otettu kaukolämpö.
- Hukkalämmön määritelmä ja energiamäärän laskenta tarvitsee selkeitä ohjeita mahdollisimman pian. Myös lämpöpumpujen tuottaman uusiutuvan energiamäärän laskentaan tarvitaan pian selkeää ohjeistusta.
- Kohdassa 3.3.3 on esitetty muutamia tilastolukuja lämmöstä ja jäähdytyksestä. Ihmetystä herättää, miksi mukaan on poimittu asumisen energiankulutuksesta vain tilojen lämmitykseen käytetty energiamäärä. Tässä tilastoluvussa ei siis ole mukana lainkaan käyttöveden lämmitykseen käytettyä kaukolämmön määrää. Kaukolämmön myynnistä yli puolet käytetään asuinrakennuksissa. Alkuperältään määritellyille lämpötuotteille suurin kiinnostus on ollut muilla kuin asuinrakennuksilla.
- Lakiesityksen perusteluissa (kpl 11) mainitaan, että eduskunnan käsittelyssä ei ole muita esityksiä, jotka olisivat riippuvaisia tästä esityksestä tai päinvastoin. Kesäkuussa eduskunnalle on annettu HE 104/2020 laki energiatehokkuuslain muuttamisesta. Lakiehdotuksessa annetaan uusia vaatimuksia mm. kaukolämmön ja -jäähdytyksen laskutukselle ja asiakkaille annettaville kulutus- ja laskutustiedoille. Lakimuutoksen myötä kaukolämpö- ja kaukojäähdytysasiakkaille tulee mm. kertoa heidän käyttämänsä energian tuotannon energialähteet ja kasvihuonekaasupäästöt. Kohdassa 4.2.4

esitetty perustelu asiakkaiden parantuvasta ymmärryksestä tuotannon ympäristövaikutuksiin ei välttämättä toteudu sellaisessa alkuperätakuujärjestelmässä, jossa tuotantoa ja käyttöä ei ole fyysisesti kytketty toisiinsa. Asiakkaan luottamusta ei saa vaarantaa ristiriitaisella informaatiolla, johon nyt lausunnolla oleva lakiesityksen mukainen järjestelmä saattaisi johtaa.

- Toivomme, että lainsäädäntö sallii sen, että alkuperätakuuta on mahdollista hallinnoida myös toisen osapuolen puolesta tämän valtuuttamana. Tällainen tarve voi olla esimerkiksi kaukolämpöyhtiöllä, joka ostaa kiinteistöltä hukkalämpöä. Lämpö priimataan lämpötilaltaan kaukolämpöverkkoon soveltuvaksi lämpöpumpulla, jonka omistaa joko kiinteistö, kaukolämpöyhtiö tai jokin kolmas osapuoli. Lämpöpumpun käyttö ja lämmön kaukolämpöverkkoon syöttö on mahdollisesti kaukolämpöyhtiön vastuulla, vaikka sen omistaisi joku toinen.

4) kommentteja sähkön osalta:

- Kuukauden lisäaika jäännösjakauman käyttöönottoon on tervetullut ja välttämätön muutos. Tämä mahdollistaa paremmin ajantasaiset ilmoitukset oikea-aikaisesti läpi koko toimitusketjun, kun huomioidaan, että vuotuinen jäännösjakauma julkaistaan aina kesäloma-ajan alkaessa.: Sähkönmyyjä, -tuottaja ja -käyttäjä on velvollinen käyttämään jäännösjakaumaa viimeistään kolmen kuukauden kuluttua sen julkaisemisesta.

- Kannatamme ehdotusta, että nykykäytännön mukaisesti sähkönkäyttäjä voi osoittaa sähkön alkuperän myös muulla luotettavalla tavalla kuin alkuperätakuuta käyttämällä. Esimerkiksi sähkön toimitussopimuksella, jolla olisi sovittu uusiutuvilla energialähteillä tai ydinvoimalla tuotetun sähkön toimituksesta. Sähkönkäyttäjä voisi olettaa, että sähkönmyyjä noudattaa varmennusvelvoitettaan.

- Sähkön myyjän velvollisuus ilmoittaa sähkön alkuperästä tuotetasolla olisi mielestämme riittävää tehdä jatkossakin nykykäytännön mukaisesti vuosittain, ei joka laskulla. Sähkön alkuperä tuotetasolla määritellään vuosittain, eli tieto ei muutu joka laskulla. Jos tieto pitää ilmoittaa, joka laskulla, vaatii se muutoksia laskutusjärjestelmiin, eikä asiakas kuitenkaan saa uutta tietoa. Toivomme, että vielä selvitetään, mahdollistaako direktiivin muotoilu tämän. Erittäin hyvänä pidämme, että 19 § momentin 2 mukaiset tiedot voivat olla linkitettyinä esim. nettisivuilla, kuten perusteluissa mainitaan. Varsinainen pykäläteksti vaatii tältä osin selkeyttämistä.

- 19 § perusteluissa olisi hyvä mainita, että jatkossa sähkönmyyjä ei voi enää missään tilanteessa perustaa ilmoitusta tosiasialliseen tuotantoon. Muutos on merkittävä. ET:n tulkinnan mukaan jatkossa myyjän ilmoitukset pitää perustua joko uusiutuvan energian tai ydinvoiman alkuperätakuihin tai jäännösjakaumaan, ei missään tilanteissa tosiasialliseen omaan tai hankittuun tuotantoon. Tältä osin perusteluja pitäisi selkeyttää. Perustelujen viimeisen kappaleen ensimmäinen lause tulisi poistaa hämmentävänä. Lause perustelee lain 7 §:ää, mutta myyjän ilmoituksissa osa uusiutuvasta energiasta ja ydinvoimasta voi tulla jäännösjakaumasta.

- 20§ toisessa momentissa tulisi vastaavasti kuin 19 §:ssä todeta, että hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrä voidaan ilmoittaa sähkölaskuissa, niiden liitteissä tai niihin linkitettyinä. Tämä vastaa sekä nykysääntelyä että direktiivin kirjausta. Lisäksi sekä pykälässä että sen perusteluissa tulisi täsmentää, miten hiilidioksidipäästöjen ja radioaktiivisten jätteiden määrä lasketaan ja ilmoitetaan toisaalta alkuperältään varmennetun sähkön ja toisaalta varmentamattoman sähkön osalta.

5) kommentteja kaasujen osalta:

- Pidämme hyvänä ehdotusta, että alkuperätakuujärjestelmän piiriin kuuluu kaikki uusiutuva kaasu, eli myös kaasu, jota ei syötetä maakaasuverkkoon, on saman sääntelyn piirissä.
- Myöskään kaasun kuljetustavalla ei pidä olla merkitystä tässä yhteydessä. Ehdotamme, että 2 § pykäläkohtaisiin perusteluihin lisätään maininta siitä että uusiutuva kaasu voi olla myös paineistettua tai nesteytettyä, kuten ehdotuksen luvussa 5 myös todetaan.
- On hyvä, että 41 § mukaisesti biokaasusertifikaatit voi muuttaa kaasun alkuperätakuiksi.

6) Pykäläkohtaisia muutos- ja tarkennustoiveita

2 §

- Ehdotamme lisättäväksi lämmön ja jäähtymisen käyttäjän määritelmät – termiä on käytetty esim. 9 §:ssä.
- Kohdassa 2) uusiutuvien energialähteiden luettelossa ei mainita esim. biopolttoneiteitä. Tilastokeskuksen käyttämä polttoaineluokitus ei sisällytä biopolttoneiteitä biomassoihin, samoin sekapolttoaineiden bio-osuus luokitellaan erikseen biomassoista. Ehdotamme harkittavaksi määrittelyn tarkentamista ja vastaavuutta Tilastokeskuksen luokitteluun, täsmennyksen voisi tehdä myös lakiesityksen perusteluissa.
- Kohta 15) voimalaitoksen lisäksi pitää määritellä omakäyttölaitteet muilla energiantuotantolaitoksilla siten, että myös omakäyttölämpö sisältyy määritelmään.

3 §

- Ehdotamme, että määritellään omakäyttölämpö- tai jäähtymys, jolle ei myönnetä takuita. Ehdotamme, seuraavaa muutosta 3 §:n 3. mom.

”Lämmön ja jäähdytyksen alkuperätakuuta ei voida myöntää energialle, joka kulutetaan energiantuotantolaitoksen omakäyttölaitteissa.”

7 §

- Sanamuodoista jää meille hieman epävarmaksi todentamiskäytäntö. Toivomme, että ainakin perusteluissa voisi selventää, ettei jäännösjakaumaan sisältyviä uusiutuvia energialähteitä tai ydinvoimaa voi käyttää erikseen tuotteistetun sähkötuotteen todentamiseen. Eli myyjä todentaa tuotteistetun uusiutuvilla energialähteillä tai ydinvoimalla tuotetun sähkön alkuperätakuilla, tai myy muuta sähköä, joka ilmoitetaan jäännösjakauman mukaisesti tuotetuksi.

9 §

- Toivomme varmennusveloitteeseen selkeää rajausta perusteluiden mukaisesti nimenomaan tuotteistettuun uusiutuvilla energialähteillä tuotettuun lämpöön ja jäähdytykseen tai tuotteistettuun hukkalämpöön tai -kylmään. Moni yhtiö myy kaikille asiakkailleen ilman erillisiä tuotteita lämpöä tai jäähdytystä, joista ainakin osa on tuotettu mainituilla tavoilla, eikä varmennusvelvollisuuden tule koskea kaikkea tällaista lämmön ja jäähdytyksen myyntiä.

Selvennystä varmennusveloitteeseen tarvitaan myös siksi, että jatkossa kaukolämpöyhtiön tulee ilmoittaa energiatehokkuuslain mukaisesti tiedot myymänsä lämmön tuottamiseen käytetystä polttoaineseokoituksesta sekä siihen liittyvistä vuotuisista kasvihuonekaasupäästöistä. Tämän ilmoitusvelvollisuuden ei tule johtaa uusiutuvilla energialähteillä tuotetun lämmön varmennusveloitteeseen.

- Ehdotamme seuraavaa muutosta 9 §:n 1. mom.:

”Uusiutuvilla energialähteillä tuotettuna tai hukkalämpönä tai -kylmänä myydyn lämmön tai kylmän alkuperän voi ilmoittaa vain sellaiselle asiakkaalle, jolle energia tosiasiallisesti toimitetaan. ”

Pykäläkohtaisiin perusteluihin tulisi lisätä kuvaus tästä lämmön ja kylmän myynnin fyysisen yhteyden vaatimuksesta.

19 §

- Ehdotamme seuraavaa muutosta 19 §:n 2 mom.:

”Sähkönmyyjän on ilmoitettava vähintään kerran kalenterivuodessa laskuissa kunkin energialähteen osuus loppukäyttäjän sähkönmyyntisopimuksen mukaisesti ostamasta sähköstä tuotetasolla.

Laskuissa tai, niiden liitteissä tai niihin linkitettyinä on annettava tiedot kunkin energialähteen osuudesta sähkönmyyjän Suomessa myymän sähkön koko energialähdevalikoimasta edellisen vuoden aikana ymmärrettävällä ja helposti vertailtavissa olevalla tavalla. Kyseiset tiedot on annettava myös Euroopan unionissa myydyn sähkön osalta, jos sähkönmyyjä toimii useassa eri jäsenvaltiossa.

...”

Vastaava muutos tulisi tehdä 20 § 2 momenttiin.

20 §

- Hiilidioksidin ominaispäästöjä koskevan ilmoituksen osalta jää epäselväksi mihin alkuperätakuilla varmennetun sähkön ilmoitettavat ominaispäästöt perustuvat. Toivomme tähän selvennystä
- Käytetyn ydinpolttoaineen osalta toivomme selvennystä siitä, käytetäänkö sekä alkuperätakuilla varmennetun että varmentamattoman sähkön osalta jäännösjakauman tietoja, vai poikkeavatko ilmoitusmenettelyt toisistaan. Laskentasäännöissä pitää huomioida, että myös ydinvoiman alkuperätakuita voidaan viedä Suomesta muihin maihin tai tuoda Suomeen, kuten muitakin alkuperätakuita.

Vastaamme mielellämme mahdollisiin lisäkysymyksiin. Yhteyshenkilömme on asiantuntija Kati Takala.

Ystävällisin terveisin

ENERGIATEOLLISUUS RY

Takala Kati
Energiateollisuus ry